

УДК 371.132:371.71 (438)

DOI:

Лариса Сливка, кандидат педагогічних наук, доцент кафедри педагогіки початкової освіти ДВНЗ “Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника”

ВИКОРИСТАННЯ ДОСВІДУ ПОЛЬСЬКИХ НАУКОВЦІВ У МОНІТОРИНГОВОМУ ДОСЛІДЖЕННІ ГОТОВНОСТІ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ДО ЗДОРОВ'ЯЗБЕРЕЖУВАЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ У ШКОЛІ

У статті висвітлено авторський досвід творчого використання надбань польських вчених у змістовому наповненні моніторингового дослідження самооцінки студентів третього курсу і магістрів спеціальності “Початкова освіта” ДВНЗ “Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника” (ПНУ) у контексті їхньої готовності до реалізації здоров'язбережувальної діяльності у школі. Питання розробленої анкети підбиралися таким чином, щоб виявити мотиваційно-ціннісний, когнітивний та процесуальний компоненти готовності майбутніх учителів початкових класів до промоції здоров'я і формування здорового способу життя учнів. З'ясовано, що, на відміну від третьокурників, у магістрів знання щодо методологічних і професійно-теоретичних аспектів здоров'язбереження дітей та молоді сформовано у систему. Щодо вмінь проектувати виховні заходи здоров'язбережувальної тематики, то 68% опитаних магістрів значно більше студентів оцінили свій рівень як високий, серед третьокурників таких виявилось 34%. “Достатньо” і “низько” оцінили свої практичні навички відповідно 30% і 2% магістрів та 38% і 28% студентів третього курсу.

Ключові слова: здоров'я; здоров'язбереження; здоров'язбережувальна діяльність; промоція здоров'я; майбутні учителі; моніторингове дослідження; підготовка вчителів; Республіка Польща; початкова освіта.

Табл. 1. Літ. 9.

Larysa Sliyva, Ph.D.(Pedagogy), Associate Professor of the Pedagogy of Primary Education Department Precarpathian Vasyl Stefanyk National University

THE USE OF EXPERIENCE OF POLISH SCIENTISTS IN THE MONITORING STUDY OF READINESS OF FUTURE TEACHERS TO THE HEALTHY LIFE-SAVING ACTIVITY IN SCHOOL

The article covers the author's experience of the creative use of foreign colleagues' experience in the content of the monitoring survey of self-appraisals of third-year students and masters of the specialty “Primary education” of Vasyl Stefanyk Precarpathian National University in the context of their readiness for the implementation of healthcare activities in school. A series of investigations by Polish scholars dedicated to highlighting the results of surveys and questionnaires of students of pedagogical specialties on the readiness to be health promoters in the educational process of secondary schools were presented. It is revealed that critical introspection by students of the knowledge acquired during the studies at the higher educational institutions is an important component of the content of the training of future teachers for health-saving activities. For the study, a questionnaire was developed based on the analysis and synthesis of the contents of the seven articles of scientists of the Republic of Poland. Questions for the questionnaire were selected in such a way as to identify the motivational-value, cognitive and procedural components of the readiness of future primary school teachers for health-saving activities at the school. The article presents a statistical analysis of the data obtained as a result of questionnaires. Conclusions are made regarding the pedagogical conditions for effective training of future teachers in higher educational institutions for health and preservation activities. The results of the survey showed a formed understanding of the professional duty and the need to carry out educational work on health preservation of students in the majority of respondents. The third-year student's knowledge is not formed for the system, their disparity is observed. Compared to the third-year students, masters of the polled formed a system of knowledge about methodological and professional-theoretical aspects of healthcare and young people. Regarding the ability to design educational measures for health-saving topics, compared to third-year students, among masters, significantly more students rated their level as high (68%), “enough” and “lowly” appreciated their level, respectively, 30% i 2% masters and 38% i 28% third-year students.

Keywords: health; healthy life-saving; healthy life-saving activity; health promotion; future teachers; monitoring research; training of teacher; Republic of Poland; primary education.

Постановка проблеми. Реформування сучасної вітчизняної освіти передбачає, крім іншого, використання у її змісті прогресивних інновацій, апробованих у світовому і європейському просторах. У цьому контексті актуалізуються детальне вивчення, переосмислення і доцільне застосування у вищій педагогічній освіті української держави творчої

ВИКОРИСТАННЯ ДОСВІДУ ПОЛЬСЬКИХ НАУКОВЦІВ У МОНІТОРИНГОВОМУ ДОСЛІДЖЕННІ ГОТОВНОСТІ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ДО ЗДОРОВ'ЯЗБЕРЕЖУВАЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ У ШКОЛІ

спадщини теоретиків і практиків Польщі щодо змісту та методик підготовки студентів педагогічних спеціальностей до здоров'я збережувальної роботи у професійній діяльності.

Аналіз останніх досліджень і публікацій.

В. Бобрицька, О. Бондаренко, Г. Воскобойнікова, М. Гриньова, В. Єфімова, В. Звєкова, В. Нестеренко, О. Омельченко, О. Філіпп'єва, ін. збагатили вітчизняну науку працями, в яких теоретично осмислюються і обґрунтовуються різноманітні аспекти проблеми підготовки майбутніх вчителів до практичного втілення ідей педагогіки здоров'я. Своєю чергою, Т. Єрмакова, І. Мордвінова, В. Пасічник у своїх розвідках висвітлили, крім іншого, питання щодо реалізації у вишах Польщі професійної підготовки студентів педагогічних спеціальностей до здоров'язбережувальної діяльності [8]. Разом з тим, недостатньо розробленою вітчизняними дослідниками залишається проблема використання зарубіжного досвіду в українській освітній практиці. Це стосується зокрема змісту моніторингу компетентності майбутніх педагогів щодо їхньої готовності здійснювати різноманітну діяльність у сфері збереження, зміцнення і формування здоров'я учнів.

Мета статті. На основі вивчення і творчого використання змісту праць польських вчених висвітлити результати авторського дослідження готовності студентів третього курсу і магістрів спеціальності "Початкова освіта" ДВНЗ "Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника" (ПНУ) до здоров'язбережувальної роботи і промоції здоров'я у професійній діяльності.

Виклад основного матеріалу. У зв'язку із посиленою увагою до здоров'язбережувального контенту польського шкільництва, пов'язаної із черговою реформою освіти у державі (2009), наслідком якої стали декларування фізичного виховання "провідною" навчальною дисципліною щодо реалізації освіти у сфері здоров'я, виокремлення у гімназійних та ліцейних навчальних програмах з фізичного виховання тематичного блоку "здоров'язбережувальна освіта", доручення учителям фізичного виховання ролі головних промоторів і організаторів здоров'язбережувальних заходів у школі [4], у розвідках польських науковців, зокрема Н. Клімас, І. Лауданьської-Кжеміньської [6], Е. Косінської, М. Реб'ялковської [7], Б. Вільк [9], В. Врони-Вольни [10], ін. перманентно актуалізується висвітлення змісту та технологій реалізації самооцінки майбутніх учителів фізичного виховання у контексті їхньої готовності здійснювати здоров'язбережувальну роботу у

навчальному та виховному процесі. Проведений аналіз праць згаданих вчених [5] засвідчив, що найчастіше польські дослідники "моніторять" (спостерігають, контролюють, обробляють інформацію, яка може бути корисною для подальшого прийняття рішень) такі змістові профілі: знання студентів щодо гімназійної та ліцейної навчальних програм із здоров'язбережувальної освіти; уявлення майбутніх педагогів про організаційно-педагогічні умови промоції здоров'я і форми діяльності, які учитель фізичного виховання повинен здійснювати з метою реалізації цього процесу; ставлення студентів, як майбутніх учителів, до власної ролі і функцій у здоров'язбережувальних освіті і вихованні. Здійснюються також спроби аналізу навчальних планів підготовки майбутніх фахівців у ЗВО щодо достатньої/недостатньої кількості в них здоров'яорієнтованих навчальних дисциплін та доцільності/недоцільності тематичного наповнення таких курсів.

Творчі здобутки польських колег було використано для проведення анкетування серед студентів спеціальності "Початкова освіта" ДВНЗ "Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника". У дослідженні взяли участь студенти третього курсу і магістри заочної форми навчання, обрані шляхом випадкової вибірки. У листопаді 2018 р. серед студентів було проведено анонімне анкетування, здійснено статистичний аналіз отриманих даних. Моніторингове дослідження було здійснено після того, як студенти-третьоккурсники прослухали навчальні курси "Екологія дитинства", "Основи здоров'язбереження", "Методика навчання освітньої галузі *Здоров'я і фізична культура*", а магістри чинну у навчальному плані магістратури дисципліну за вибором студентів "Педагогіка здоров'язбереження". Запитання для анкети підбиралися таким чином, щоб виявити мотиваційно-ціннісний, когнітивний та процесуальний компоненти готовності майбутніх учителів до здоров'язбережувальної діяльності (*про структуру означеної готовності ідеться у статті автора: [2]*).

Відповідаючи на запитання "Які мотиви є пріоритетними у Вашому бажанні здійснювати здоров'язбережувальну роботу у професійній діяльності?", студенти обирали один варіант із трьох запропонованих, а саме: "Збереження здоров'я дітей – професійний обов'язок учителя", "Цікавлюся цією проблемою, оскільки основною цінністю для кожної людини є здоров'я", "Не цікавлюся цією проблемою". Результати анкетування засвідчили сформоване розуміння

ВИКОРИСТАННЯ ДОСВІДУ ПОЛЬСЬКИХ НАУКОВЦІВ У МОНІТОРИНГОВОМУ ДОСЛІДЖЕННІ ГОТОВНОСТІ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ДО ЗДОРОВ'ЯЗБЕРЕЖУВАЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ У ШКОЛІ

професійного обов'язку і потреби здійснювати просвітницько-виховну роботу щодо здоров'язбереження учнів у більшості опитаних. Проте серед студентів магістратури цей показник виявився суттєво вищим (84%), ніж у третьокурсників (72%). У 28% респондентів третього курсу та 42% магістрів інтереси до промоції здоров'я пов'язані з особистими мотивами та прагненнями. Зазначимо, що під час опитування не виявилось жодного студента, якого б не цікавила проблема, задекларована у запитанні.

Далі студентам було запропоновано відповісти на запитання "Як ви оцінюєте свій рівень знань про здоров'язбережувальну діяльність у школі?". За результатами дослідження, можемо зробити висновок, що студенти третього курсу і магістри позитивно оцінили власний рівень відповідних знань. Однак загальні показники самооцінки когнітивного показника у магістрів виявилися вищими, ніж у третьокурсників. Зокрема, 38% магістрів "високо" оцінили свій рівень знань, серед студентів третього року навчання таких виявилось лише 24%. 60% респондентів з магістратури і 56% третьокурсників-"початківців" зазначили, що володіють достатнім рівнем знань. Досить велика частка (20%) опитаних студентів третього курсу оцінили свої знання як "низькі", магістрів із таким рівнем знань виявилось удесятеро менше (2%).

Наше дослідження засвідчило також значно вищі показники самооцінки магістрів у порівнянні із оною у студентів третьокурсників в контексті "багажу" знань з конкретних тем, дотичних проблемі здоров'язбереження зростаючої особистості. На підтвердження цієї тези наводимо кількість позитивних відповідей студентів третього курсу і магістрів на запитання анкети "Чи маєте Ви достатньо знань, щоб тут і зараз спроектувати міні-доповідь з представлених нижче тем?". Розподіл між третьокурсниками і магістрами "готових" проектувати виступи із запропонованих тем виявився таким: "Шкідливі фактори впливу на здоров'я дітей" – 32% і 68%, "Здоровий спосіб життя" – 48% і 61%, "Основи психічного здоров'я дітей" – 26% і 45%, "Місце навчальної діяльності в природних біологічних ритмах" – 74% і 76%, "Способи надання долікарської допомоги у невідкладних ситуаціях" 16% і 50%, "Фізкультурно-оздоровчі заходи в школі" – 58% і 72%, "Зміст педагогічних здоров'язбережувальних технологій" – 78% і 70%, "Методи організації навчання основ здоров'я в початкових класах" 62% і 60%, "Педагогічні технології авторських шкіл у контексті

здоров'язбережувальної педагогіки" – 2% і 48%, "Ергономічні основи організації навчально-виховного процесу у школі" – 8% і 54%. Додамо також, що детальний аналіз відповідей студентів показав, що у третьокурсників знання не сформовані в систему, спостерігається їх розрізненість. У опитаних магістрів сформовано систему знань щодо методологічних і професійно-теоретичних аспектів здоров'язбереження дітей та молоді.

Важливим завданням нашого дослідження було з'ясувати, чи вміють студенти використовувати здобуті знання у практичній реалізації різних аспектів здоров'язбережувальної діяльності. Майбутнім педагогам було запропоновано відповісти на запитання "Як ви оцінюєте свої вміння проектувати виховні заходи здоров'язбережувальної тематики?". Серед магістрів значно більше студентів оцінили свій рівень як високий (68%), порівняно із третьокурсниками (34%). Як достатній і низький оцінили свій рівень відповідно 30% і 2% магістрів та 38% і 28% студентів третього курсу. Очевидно, що такі результати засвідчують більш ґрунтовний методичний і практичний блок професійної підготовки магістрів до реалізації виховних здоров'язбережувальних технологій.

Наступне, відкрите, запитання анкети звучало: "Назвіть форми здоров'язбережувальної діяльності, які є ефективними щодо здоров'язбереження і здоров'я формування учнів?". За результатами дослідження, висвітленими в таблиці 1, з'ясовано, що особистий приклад учителя (дотримання гігієнічних правил у побуті, невживання алкоголю, заняття учителем якимось видом спорту, некуріння сигарет) є, на думку студентів, базовою умовою ефективності здійснення серед учнів просвітницької діяльності щодо здорового способу життя: так вважає 56% третьокурсників і 78% магістрів. Разом з тим, зауважимо, що кількість опитаних, які зазначили, що будуть пропагувати здоров'я, особисто займаючись певним видом спорту і активно проводячи вільний час, була невеликою: відповідно – 14% і 20% та 12% і 16%. Своєю чергою, негативне ставлення до вживання алкоголю і куріння сигарет задекларували 76% третьокурсників і 84% магістрів. 40% респондентів третього курсу і 64% магістрів зазначили, що важливою формою роботи, організованою учителем з метою пропаганди здорового способу життя, є позаурочні і позакласні заходи. У цьому змістовому профілі відповідно 29% і 30% майбутніх учителів вказали, що у своїй

Таблиця 1.

Форми здоров'язбережувальної діяльності, які є ефективними щодо здоров'язбереження і здоров'яформування учнів (за відповідями третьокурсників і магістрів спеціальності "Початкова освіта" заочної форми навчання ДВНЗ "Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника")

	Види і форми діяльності	Кількість відповідей студентів третього курсу (у %)	Кількість відповідей магістрів (у %)
1.	Організація позакласних занять здоров'яорієнтованого змісту (бесіди на теми здорового способу життя і безпечної поведінки, організація свят, спортивних фестивалів, конкурсів на теми здоров'я, прогулянок на свіжому повітрі, спортивних кросів, ін.)	40	64
	Організація одного дня в тиждень, присвяченого здоров'ю	10	12
	Організація тижня оздоровчої тематики	22	20
	Організація зустрічей із батьками на теми, пов'язані із здоров'ям	16	14
	Реалізація здоров'язбережувальна освітньої галузі у межах навчальної дисципліни "Я досліджую світ"	82	90
	Проведення уроків фізичного виховання на свіжому повітрі і у цікавій формі	38	52
	Учитель як взірць для наслідування щодо здорового способу життя (дотримання гігієнічних правил у побуті, невживання алкоголю, заняття учителем якимось видом спорту, некуріння сигарет, ін.)	56	78
	Створення у школі здоров'язбережувального середовища і дотримання позитивних інтерперсональних стосунків	32	68

професійній діяльності будуть проводити бесіди і виховні години на теми, дотичні здоров'ю, 14% і 28% опитаних написали, що будуть заохочувати учнів до фізичної активності поза школою.

З-посеред дієвих форм здоров'язбережувальної роботи студенти виокремили *організацію одного дня в тиждень, присвяченого здоров'ю* (10% і 12%), *організацію тижня оздоровчої тематики* (22% і 20%), *організацію зустрічей із батьками на теми, пов'язані із здоров'ям* (16% і 14%), *проведення уроків фізичного виховання на свіжому повітрі і у цікавій формі* (38% і 52%), а також *створення у школі здоров'язбережувального середовища і дотримання позитивних інтерперсональних стосунків* (32% і 68%).

Значна кількість студентів спеціальності "Початкова освіта" (82% третьокурсників і 90% магістрів) покладають великі надії на реалізацію здоров'язбережувальної освітньої галузі у межах навчальної дисципліни "Я досліджую світ". Серед третьокурсників і магістрів спеціальності "Початкова освіта" виявилось багато студентів,

які вважають недоречними деякі зміни, пов'язані із реформуванням вітчизняної освіти: зокрема, це стосується того, що, за типовими навчальними програмами Нової української школи, здоров'язбережувальну тематику інтегровано з іншими змістовими контентами у межах однієї навчальної дисципліни. Про це написали 54% студентів третього курсу і 86% магістрів. Не вдаючись до зайвих коментарів, зазначимо, що цю думку висловили студенти заочної форми навчання, значна частка яких працює у школі і розуміє, які саме педагогічні умови сприяють ефективній реалізації здоров'язбережувальної діяльності.

Відповідаючи на запитання відкритого типу "Назвіть негативні фактори, які "гальмують" ефективність професійної підготовки майбутніх учителів до здоров'язбережувальної діяльності", студенти назвали: відсутність з боку більшості викладачів інтересу до проблем оздоровчої функції школи (62% і 70%); дефіцит якісної навчально-методичної літератури (74% і 64%); змістова і технологічна недосконалість викладання дисциплін, покликаних формувати уміння і навички

ВИКОРИСТАННЯ ДОСВІДУ ПОЛЬСЬКИХ НАУКОВЦІВ У МОНІТОРИНГОВОМУ ДОСЛІДЖЕННІ ГОТОВНОСТІ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ДО ЗДОРОВ'ЯЗБЕРЕЖУВАЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ У ШКОЛІ

щодо методики навчання основ здоров'я і безпечної поведінки (62% і 46%). Разом з тим, 74% опитаних студентів третього курсу позитивно оцінили змістове наповнення і використання різноманітних форм у його викладанні навчального курсу "Екологія дитинства" [1]. Своєю чергою, 72% магістрів відзначили доцільний інформаційний контент і практичну спрямованість дисципліни "Педагогіка здоров'язбереження" [3].

Висновки. Результати дослідження засвідчили, що у респондентів сформовано позитивну мотивацію та інтерес до проблеми здоров'язбережувальної діяльності в школі. Виявлено прогалини у знаннях студентів щодо деяких тем, необхідних для ефективної реалізації здоров'язбережувальної роботи. Тому, на нашу думку, *грунтовного доопрацювання потребує змістове наповнення навчальних дисциплін ВНЗ, мета і завдання яких є дотичними формуванню у майбутніх учителів здоров'язбережувальної компетентності. Зокрема, бажано посилити інформаційний блок щодо проблеми психосоціального здоров'я.*

Доцільним, на наш погляд, є збільшення у вищій школі обсягу годин для практичних занять відповідного змісту, створення підручників і навчально-методичних посібників якісного наукового контенту для забезпечення ефективної підготовки студентів у ділянці здоров'язбереження учнів.

Тривожним для нас став факт, що у значної кількості опитаних відсутня мотивація до "активно-спортивного" складника здорового способу життя. Оскільки саме вчителі початкової школи формують в учнів основи сприятливої для здоров'я поведінки, а в молодшому шкільному віці діти особливо схильні до наслідування прикладу вчителя, вважаємо необхідним збільшення кількості обов'язкових фізкультурно-оздоровчих занять для студентів спеціальності "Початкова освіта" або введення до навчальних планів дисциплін за вибором відповідного спрямування, зміст яких сприяв би формуванню у студентів звички самостійно, у вільний час займатися фізичними вправами.

ЛІТЕРАТУРА

1. Сливка Л.В. Екологія дитинства : навч.-метод. посіб. Івано-Франківськ, 2014. 164 с.
2. Сливка Л. В. Деякі аспекти теорії та методики підготовки майбутніх учителів початкових класів до здоров'язберігаючої діяльності. *Проблеми підготовки сучасного*

вчителя : зб. наук. праць Уманського державного педагогічного ун-ту імені Павла Тичини. 2014. Випуск 10, Частина 2. С. 80-86.

3. Сливка Л.В. Здоров'язбережувальна педагогіка: навч.-метод. посіб. Івано-Франківськ, 2016. 200 с.

4. Сливка Л. Реалізація здоров'язбережувальної освіти у початкових школах Республіки Польща. *Молодь і ринок*. 2017. № 9(152). С. 119-123.

5. Сливка Л. Рефлексивно-оціночний складник підготовки майбутніх учителів до промоції здоров'я: польський досвід. Педагогічна освіта: теорія і практика. Психологія. Педагогіка: зб. наук. пр.; редкол. : Огнев'юк В.О., Хоружа Л.Л. та ін. К.: Київ, 2017. № 28. С. 66-72.

6. Klimas N., Laudańska-Krzemińska I. Przygotowania studentów wychowania fizycznego do prowadzenia zajęć z zakresu edukacji zdrowotnej teoria a rzeczywistość. *Quality in sport*. 2015. nr. 2(1). S. 43-52.

7. Kosińska E., Rębiałkowska Ę. Przygotowanie do realizacji edukacji zdrowotnej w autoocenie nauczycieli nauczania początkowego. *Nauczyciel w edukacji zdrowotnej (red. W. Wrona-Wolny, B. Makowska, B. Jawień)*. Kraków: AWF, 2002. S. 229-233.

8. Słyvka L. The problem of healthkeeping of children and youth in Polish educational thought at the XV beginning of XX century. *Journal of Vasyl Stefanyk Precarpathian National University*. 2016. no. 2-3, 68-72. doi: 10.15330/jpnu.3.2-3.68-72.

9. Wilk B. Opinie studentów Akademii Wychowania Fizycznego i Sportu w Gdańsku o swoim przygotowaniu do realizacji programu edukacji prozdrowotnej w szkole. *Roczniki Państwowego Zakładu Higieny*. 2006. nr.57(Suplement). S. 43-46.

10. Wrona-Wolny W. Rola nauczyciela wychowania fizycznego w promowaniu zdrowia w środowisku szkolnym. *Kultura fizyczna i zdrowotna współczesnego człowieka. Teoretyczne podstawy i praktyczne implikacje / pod. red. Arkadiusza Kaźmierczaka, Anny Maszorek-Szymala, Eweliny Dębowskiej*. Łódź: Wyd-wo Uniwersytetu Łódzkiego, 2008. S. 71-75.

REFERENCES

1. Słyvka, L. (2014). *Ekologiya dytynstva* [Ecology of childhood]. Ivano-Frankivsk, 164 p. [in Ukrainian].
2. Słyvka, L. (2014). Deaki aspekty teorii ta metodyky pidgotovky majbutnikh uchyteliv pochatkovykh klasiv do zdoroviazberigaiuchoi diialnosti [Some Aspects of Theory and Methodology of Preparing Future Primary School Teachers for Health-Saving Activities]. *Problems of preparing a modern teacher: collection of sciences work of*

ВИКОРИСТАННЯ ДОСВІДУ ПОЛЬСЬКИХ НАУКОВЦІВ У МОНІТОРИНГОВОМУ ДОСЛІДЖЕННІ ГОТОВНОСТІ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ДО ЗДОРОВ'ЯЗБЕРЕЖУВАЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ У ШКОЛІ

the Uman State Pedagogical University named after Pavlo Tychna. No. 10/2, pp. 80–86. [in Ukrainian].

3. Slyvka, L.V. (2016). *Zdoroviazberezhuvalna pedagogika* [Healthcare-saving pedagogy]. Ivano-Frankivsk, 200 p. [in Ukrainian].

4. Slyvka, L. (2017). *Realizaciai zdoroviazberezhuvalnoi osvity u pochatkovykh shkolakh Respubliki Polshcha* [Implementation of health-saving education]. *Youth and market*. No. 9(152), pp. 119–123. [in Ukrainian].

5. Slyvka, L. (2017). *Refleksyvno-ocinochnyi skladnyk pidgotovky maibutnich uchyteliv do promocii zdorovia: polskii dosvid* [Reflective and evaluation component of training future teachers for health promotion: Polish experience]. *Pedagogical Education: Theory and Practice. Psychology. Pedagogy: collection of sciences work*. (Ed.) Ognejuk V.O., Horuga L.L. etc. No. 28, pp. 66–72. [in Ukrainian].

6. Klimas, N. & Laudanska-Kzheminska, I. (2015). *Pshygotovania studentuv vykhovania fizychnego do provadzenia zaiench z zakresu edukacii zdrovotnei teoria a zhechyvistoshch* [Preparations of physical education students to conduct classes in the field of health education theory and reality]. *Quality in sport*. No. 2(1). pp. 43–52. [in Polish].

7. Kosinska, E. & Rkbiakovska, M. (2002). *Pshygotovanie do realizacii edukacii zdrovotnei v autoocenie nauchychieli nauchania pochontkovego*

[Preparation for the implementation of health education in the self-assessment of teachers teaches the initial]. *Teacher in health education* (edited by V. Vrona-Volny, B. Makovska, B. Iavien). Krakuv, pp. 229–233. [in Polish].

8. Slyvka, L. (2016). *The problem of healthkeeping of children and youth in Polish educational thought at the XV beginning of XX century*. *Journal of Vasyl Stefanyk Precarpathian National University*. No. 2-3, pp. 68–72. doi: 10.15330/jpnu.3.2-3.pp.68–72. [in English].

9. Vilk, B. (2006). *Opinie studentuv Akademii Vychovania Fizychnego i Sportu v Gdansk o svoim pshygotovanii do realizacii programu edukacii prozdrotnei v shkole* [Opinions of students of the Academy of Physical Education and Sport in Gdansk about their preparation for the implementation of the pro-health education program at school]. *Yearbooks state institution of hygiene*. No.57(Supplement), pp. 43–46. [in Polish].

10. Vrona-Volny, V. (2008). *Rola nauchychiela vykhovania fizychnego v promovanii zdrovia v shrodovisku shkolnym* [The role of the physical education teacher in promoting health in the school environment]. *Physical and health culture of modern man. Theoretical foundations and practical implications* / sub. edited by Arkadiush Kazmierhak, Anna Mashorek-Shymala and Ewelina Debovska. Ludz, pp. 71–75. [in Polish].

Стаття надійшла до редакції 04.07.2019

“Кожна людина народжується для якогось діла”.

*Ернест Хемінгуей
американський письменник та журналіст*

“Знання – це те, що найбільш істотно підносить одну людину над іншою”.

*Джозеф Еддісон
англійський письменник-есеїст*

“Не бійтеся життя. Повірте, що життя варте того, щоб його прожити, – і ваша віра допоможе вам втілити це твердження в реальність”.

*Вільям Джемс
американський психолог і філософ*

“Кожна мрія тобі дається разом з силами, необхідними для її здійснення”.

*Річард Бах
американський письменник*

